

Школа – природне середовище розвитку особистості

Станіслав ЯРЕМЕНКО,

директор Степанецької спеціалізованої школи I–III ступенів
Канівської районної ради Черкаської області

В умовах трансформаційних процесів в українському суспільстві актуалізується питання реформування шкільної освіти, зокрема в аспекті визначення подальшого розвитку сільської школи. З огляду на це, колектив Степанецької спеціалізованої школи I–III ступенів Канівської районної ради Черкаської області здійснює пошук інноваційної моделі сучасного закладу в сільській місцевості.

З раннього дитинства особистість взаємодіє з навколишнім світом, що впливає на її розвиток, визначає поведінку. На нашу думку, школа має стати природним середовищем для розвитку особистості, тож основну її функцію вбачаємо у сприянні розкриттю та розвитку самобутнього творчого потенціалу особистості.

Поняття «середовище» розуміють як сукупність природних і соціально-побутових умов, а також людей, пов'язаних спільністю цих умов, у яких протікає діяльність людського суспільства, організмів [3].

Специфікою нашої сільської школи є те, що в одному навчальному закладі навчаються і виховуються в різний час представники кількох поколінь: батьки, діти, онуки. Вчитель протягом багатьох років заслуговує і авторитет, і довіру. Він добре знає сім'ю, в якій зростає дитина, а це забезпечує умови для створення цілісної комфортної педагогічної взаємодії.

Педагогічний колектив створив модель навчального закладу «Школа – природне середовище для розвитку особистості». Концептуальними засадами інноваційного розвитку школи визначено всебічний розвиток особистості як дитини, так і дорослого на засадах педагогіки партнерства, взаємодії, співтворчості.

Мету інноваційного розвитку нашого закладу вбачаємо у прогнозуванні індивідуального освітнього вектора кожної особистості відповідно до її природних задатків та потенційних можливостей, незалежно від віку (дитина–вчитель–батьки).

Відповідно до мети окреслено такі завдання:

- формування інноваційного освітнього простору, безпечного для кожного учасника освітнього процесу, який стимулюватиме розвиток особистості як творця нових умов гідного існування людини, носія моральних якостей і ролей в усіх вимірах суспільного і духовного розвитку,

з розвиненим креативним мисленням, спрямованим на майбутнє;

- виховання українського патріота з активною громадянською позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення на благо України.

У контексті утвердження дитиноцентрованої парадигми основним завданням сучасного освітнього простору є не передача знань, а всебічний розвиток особистості. Сьогодні цінуються не так інформаційні знання, як живе мислення людини. А тому орієнтуємо кожного педагога на підвищення професійної майстерності, щоб про наших учителів з гордістю можна було сказати: наш учитель – це «агент змін», який прагне самопізнання та професійного самовдосконалення, здатний задовольнити пізнавальні потреби учня та надихнути його на творчість.

Український науковець К. Приходченко визначає поняття «освітнє середовище» як єдність дій навчального закладу, сім'ї, державних і позашкільних закладів та елементів інформаційно-культурного середовища [2, с. 5]. Враховуючи це положення, вирішено було розширити наше освітнє середовище на основі створення соціально-педагогічного комплексу шляхом взаємодії з місцевими органами самоврядування, ДНЗ та іншими інституціями. Плануємо створити клуб «Центр сім'ї та раннього розвитку дитини», до якого будемо запрошувати молодь та молодих батьків, у яких є діти до трьох років. До роботи клубу залучатимемо лікарів, психологів, педагогів, які зможуть надавати кваліфіковану допомогу і консультацію молодим батькам. Для цього плануємо організувати фестивалі родинної творчості, спортивні та родинні свята, в яких будуть задіяні і батьки, і малюки.

У дитячому садку, реалізуючи програму «Дитина», звертаємо увагу на розвиток у дошкільнят інтересу до пізнання, активності, допитливості,

її відкритості до взаємодії і спілкування з навколишнім світом, ініціативності, готовності до експериментування, випробовування себе [1]. Починаючи з трьох років, формуємо групи, враховуючи вікові особливості дітей. З вересня місяця по грудень триває адаптаційний період. Це час, коли вихователі та психологи спостерігають та вивчають кожного вихованця, щоб надалі об'єднати їх у групи за нахилами та здібностями. Із січня формуємо групи на основі спостережень та за бажанням батьків. З ними будуть працювати кваліфіковані спеціалісти. Це спортивні, хореографічні, вокальні, творчі та театральні групи.

Коли дітям виповнюється п'ять років, вихователі у співпраці з учителем початкових класів розпочинають підготовку до школи. Учитель початкових класів відвідує групи, спостерігає за дітьми, вивчає їхні індивідуальні особливості та здібності. Педагог також співпрацює з батьками: організовує спільні батьківські збори, круглі столи, педагогічні вітальні, консультації, творчі майстерні, Дні відкритих дверей, сімейні вечори, засідання батьківських клубів, консультації психолога.

З огляду на те, що у сільській місцевості в дітей немає вибору навчального закладу – у селі лише одна школа, – прагнемо забезпечити не лише обов'язковий рівень освіти, а і її варіативність. У нашій школі освітній процес організовано за трьома напрямками: спортивний і художньо-естетичний; суспільно-гуманітарний та природничо-математичний.

Оскільки в основній та старшій школі поглиблено вивчають біологію, один із курсів за вибором у початковій школі є пропедевтичним – «Довкілля».

Освітнє середовище у початковій школі розширюємо за допомогою курсів за вибором та гуртків, яких у нашій школі 19.

Наприкінці четвертого класу фахівці знов проводять дослідження, щоб виявити коло уподобань та нахилів дітей. На цьому етапі передбачено

вивчення спеціально розроблених курсів, програми яких охоплюють осердя знань. Певний час відведено на вивчення варіативних програм, за якими здійснюється поглиблене вивчення предметів за спеціалізацією школи та відбувається подальше об'єднання учнів за інтересами шляхом гурткової роботи, факультативів, секцій. Це – «Практикум із синтаксису української мови», «Історія першої половини ХХ ст. в постатях», «За лаштунками шкільної математики», «Вибрані питання загальної та органічної хімії», «Країнознавство», «Основи веб-дизайну», «Вокальний гурток», «Паросток», «Волейбол», «Краєзнавець», «Шкіряний м'яч», «Сучасний танець», «Вільна боротьба», «Театральний гурток з англійської мови» та ін.

На перспективу, у разі визначення нашого закладу як опорної школи, плануємо організувати освітній процес відповідно до Концепції Нової української школи. Старша школа – академічний лицей – має забезпечити подальше поглиблене вивчення біології з можливістю продовжити навчання у вищих навчальних закладах; професійний лицей – відповідну професійну підготовку – ландшафтний дизайн.

Наш педагогічний колектив прагне вийти на якісно новий рівень освітньо-виховного середовища, що відповідало б вимогам часу. Тому у своїй роботі педагоги використовують сучасні освітні технології та беруть участь у різноманітних проєктах.

Оскільки основним завданням школи є врахування особливостей кожної дитини, в навчальному закладі забезпечено інклюзивне навчання.

Очікуваними результатами є створення інноваційного освітнього середовища, що дає можливість розвитку високоморальної, духовної, вільної особистості, яка здатна жити, мислити, творити в гармонії з природою, собою, суспільством, бути стійкою в різних життєвих ситуаціях, а також організація педагогічної взаємодії на основі щирих довірливих стосунків учасників освітнього процесу.

Література

1. *Дитина*: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, Н. І. Богданець-Білоskalенко [та ін.]; наук. ред.: Г. В. Беленька, М. А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 304 с.
2. *Приходченко К.* Середовищний підхід до навчання та виховання молоді / К. Приходченко // Шлях освіти. – 2010. – №3. – С. 22–27.
3. *Тлумачний* словник сучасної української мови: загальноживана лексика / за заг. ред. В. Калашника. – Х.: ФЦП Співак, 2009. – 960 с.

Анотації

Станіслав ЯРЕМЕНКО

Школа – природне середовище розвитку особистості

У статті схарактеризовано модель інноваційного загальноосвітнього закладу сільської місцевості та концептуальні засади його розвитку, які ґрунтуються на основі педагогіки партнерства, педагогіки взаємодії, педагогіки співтворчості. Визначено мету інноваційного розвитку ЗНЗ, яка передбачає прогнозування індивідуального освітнього вектора кожної особистості відповідно до її природних задатків та потенційних можливостей, незалежно від віку (дитина–вчитель–батьки). Обґрунтовано, що для розвитку особистості школа має стати природним середовищем, яке сприятиме розкриттю та розвитку її самобутнього творчого потенціалу.

Ключові слова: освітнє середовище, розвиток особистості, творчо-розвивальний характер діяльності учителя, компетентність педагога.

Станіслав ЯРЕМЕНКО

Школа – естественная среда развития личности

В статье охарактеризованы модель инновационного общеобразовательного учреждения сельской местности и концептуальные основы его развития, основанные на принципах педагогики партнерства, педагогики взаимодействия, педагогики сотворчества. Определена цель инновационного развития ОУЗ, которая предполагает прогнозирование индивидуального образовательного вектора каждой личности в соответствии с ее естественными склонностями и потенциальными возможностями, независимо от возраста (ребёнок–учитель–родители). Обосновано, что для развития личности школа должна стать естественной средой, которая будет способствовать раскрытию и развитию её самобытного творческого потенциала.

Ключевые слова: образовательная среда, развитие личности, творчески развивающий характер деятельности учителя, компетентность педагога.

Stanislav YAREMENKO

School as the natural environment of personal development

The article deals with a model of innovative educational institutions in rural area and conceptual basis of its development, based on the principles of Pedagogy of partnership, interaction and co-creation. It defines the purpose of the school's innovative development, which involves predicting individual educational vector of each person according to his or her natural instincts and potential, regardless of age (child–teacher–parents). The emphasis is paid on the fact that for personal development school has to become a natural environment that will facilitate detection and development of person's original creativity.

Keywords: educational environment, personal development, creative and developing nature of teacher's activity, teacher's competence.